

SOCIAL- MEDICINSK LITTERATUR

Mänsklighetens försörjningsproblem

STIG HOLM: *Jordens hunger*. Medéns förlag. 208 sid. Pris häftad kr 14:75.

Med. dr Stig Holm, privatpraktiserande ögonläkare i Göteborg och tidigare verksam hos Albert Schweitzer i Gabon, Franska Ekvatorialafrika, har i denna bok om "Jordens hunger" givit ett starkt personligt bidrag till debatten om framtidens världsförsörjning särskilt med hänsyn till de underutvecklade länderna. Stig Holm är en stridbar och färgstark personlighet och med en stark lidelse för den sak han valt att slåss för.

Under kapitelrubriker sådana som "Hunger och historia", "Jordbrukets problem", "Industrialisering kontra jordbrukets utveckling", "Världens råvaru- och energiresurser", "Överbefolkning och födelsekontroll", "Ras och kultur", "Klimat och kultur", "Kolonialism och nationalism" och "De rikas hjälp åt de fattiga" samlar författaren en förkrossande arsenal av argument till förmån för sin starkt pessimistiska syn på världsutvecklingen. Överbefolkningsproblemet växer med lavinartad hastighet, medan vi alla — utom Georg Borgström, Stig Holm och en del andra — fortfarande har skygglappar för ögonen. Maten kommer inte att räcka. Holm varnar också både för teknikernas utvecklingsoptimism och för övertron på de underutvecklade folkens förmåga att nalkas den kulturnivå som karakteriserar de tempererade zonernas befolkning.

Flyget, radion och de radioaktiva molnen har krympt vårt klot. Svenskarna i gemen har dock ännu knappast vaknat ur sin månghundraåriga isolering och upptäckt att de numera är världsmedborgare. Att väcka till insikt härom är en väsentlig uppgift, och Stig Holm skyr inga ansträngningar i det uppsåtet. För den skull är hans bok förtjänt av vid spridning, även om det kan tänkas att åtskilligt inte får stå oemotsagt. Vad man saknar i boken är en

sammanfattande rekommendation av vad Stig Holm skulle anse vara praktisk politik för att — om möjligt — avvärja den hotande katastrofen. Med all sin idealitet borde Stig Holm ännu kunna finna utrymme för konstruktiva insatser och inte nöja sig med att vara en vetenskaplig Nostradamus.

Gunnar Biörck

Svenska Sjukhusföreningens årsbok 1956 Meijels Bokindustri, Halmstad

Vid Svenska Sjukhusföreningens årsmöte i Sundsvall i maj 1956 ägnades en betydande uppmärksamhet åt de mera långsiktiga planeringsfrågorna på sjukvårdens område. I föreningens nu utkomna årsbok återges ett flertal av de anföranden som hölls vid årsmötet. Till-sammans tagna ger de en god belysning av problemkomplexen och det måste ur allmänna synpunkter hälsas med tillfredsställelse att en grundlig diskussion ur samhällsekonomisk synpunkt kring sjukvårdens villkor nu tycks kunna komma till stånd.

Långtidsutredningens ordförande, professor Svennilson, bidrar med en skissartad framställning av sjukvårdens ställning i samhällets långtidsplanering. Vid en jämförelse mellan Svennilsons uttalanden i Sundsvall och de bedömningar som sedermera gjorts i betänkan-det "Balanserad expansion" kan en viss för-skjutning konstateras. Som bekant förordar ju utredningen ett uppskjutande av genomföran-det av även i och för sig i hög grad angelägna investeringar till den senare hälften av 10-års-perioden 1956—65, något som Svennilson för-bigår i sitt anförande.

I anslutning till Svennilsons föredrag har publicerats dels doktor Axel Odelbergs anförande "Byggnadskvoten för sjukhus", dels landstingsdirektör Goth. Nilssons redogörelse "Ett landstings sjukvårdsplanering". Dessa företrädare för det aktiva planeringsarbetet på landstingsplanet framhåller bägge hur utom-ordentligt komplicerat allt planeringsarbete på sjukvårdens område tenderat att bli. Odelberg trycker särskilt på de bekymmer som bristen på en detaljerad, långsiktig, central planering av investeringarna medför för de enskilda landstingen och Nilsson understryker bl. a., att det inte är byggnads- och utrustningskost-naderna som medför den hårdaste belastningen på huvudmännens ekonomi, utan i stället drifts-

kostnaderna. Ur både medicinska och ekonomiska synpunkter måste detta sägas vara ett viktigt påpekande. Den troliga kostnadsutvecklingen måste vid all sjukvårdsplanering givetvis vägas mot den sannolika utvecklingen av huvudmannens inkomster, dvs. skatteintäkterna.

I en intressant artikel om hälso- och sjukvårdens investeringar redogör sekreterare Per Holmberg, Stockholm, för de olika huvudmännens planerade investeringar inom skilda vårdformer. De olika landstingen redovisas var för sig. Totalt belöper investeringsbehovet till 2.846 milj. kronor. De anmälda behoven har av medicinalstyrelsen reducerats med cirka 1/3, varvid prutningen i första hand går ut över Karolinska sjukhusets, städernas och landstingens investeringar.

Vidare återges ett inledningsanförande av sekreterare Orvar Sthen vid en diskussion i Oslo om sjukhusrationaliseringens planering ur förvaltningssynpunkt. Han frågar sig om huvudmännen kan genomföra de väldiga expansionsprojekten. Antalet sysselsatta inom hälso- och sjukvården har ökat från 36.000 år 1930 till 95.000 år 1955. Fram till 1965 förutses ytterligare ökning med cirka 25.000 personer. Detta innebär en ökning procentuellt från 2,6 % av samtliga arbetskraftsresurser år 1950 till 3,6 % år 1965. Under dessa förhållanden och då sannolikt de personella resurserna ej räcker till blir rationaliseringsbehovet särskilt pöckande.

Vid föreningens årsmöte lämnade överläkare Einar Osterman i samband med ett studiebesök på Sidsjöns sjukhus en intressant redogörelse för några aktuella problemställningar i det praktiska sjukvårdsarbetet vid Sidsjöns sjukhuset. De svårigheter som för en psykiatrisk läkarchef f. n. tornar upp sig beror av snåla anslag, allmänhetens traditionella misstänksamhet, den juridiska formalismen kring mentalsjukvården med dess frihetsberövanden och garantikrav. I verkligheten bör mentalsjukvårdens problem angripas ur medicinsk och socialmedicinsk synvinkel.

Stockholms läns landsting har gärna velat gå i täten för en moderniserad planläggning i fråga om ett landstingsområdes sjukvård. I årsboken för 1956 kommer nu detta landstings mentalvårdsutredning med förslag till principplaner för mentalvårdsorganisationens utbyggnad inom landstingsområdet. Utredningen hade anförtrötts landstingets psykiater, doktor Gösta Carlsson och dess planeringschef Ulf Hallenborg. Ehuru goda idéer och rationella tänke-

sätt icke kan fränkännas denna utredning kan det ej hjälpas att planläggningen såsom den redovisas i årsboken ger ett föga behagligt intryck av överorganisationen. Ja, trots att det är praktiska män som kommer med förslagen får man intryck av att de åtminstone i viss utsträckning har blivit en skrivbordsprodukt. Det skulle vara av stort intresse att se hur en sådan plan som denna skulle stå sig inför en remissbehandling bland sakkunniga instanser.

Mentalsjukvården är ju i stöpsleven över huvud taget i vårt land. Intresset för att studera goda förebilder utomlands har därför ofta tagit sig uttryck i mer eller mindre värdefulla reseskildringar, särskilt från de anglosachiska länderna men även från Holland och Danmark. I årsboken skildrar byråsekreterare Sigurd Fagring ett studium av den holländska mentalsjukvården.

Landstingsdirektör Åke Sundsten ger en utförlig redogörelse med vackra bilder om sjukvården i Västernorrland och arkitekterna Birch-Lindgren och R. Holmgren lämnar en kort beskrivning av det så omtalade läkarhuset i Vällingby. Till redogörelsen fogas även goda skisser.

Ett intressant kapitel är författat av arkitekten tekn. lic. Erwin Pütsep rörande modern sjukhusplanering i Storbritannien. Man får en god uppfattning om det aktuella arbetet inom området i England.

Även arkitekt Richard Llewelyn Davies, London, från Nuffield Provincial Hospital Trust publicerar ett föredrag inför sjukhusföreningen rörande den engelska sjukhusplanläggningen. I föredraget ingår principiellt synnerligen värdefulla analyser.

Ytterligare artiklar finns slutligen intagna rörande arbetstidsförkortningens inverkan på patientvården av Elin Hakeman och rörande patientens trivsel på sjukhus av Ester Hensjö. Slutligen bidrar föreningens sekreterare jur. kand. Fredrik Lindencrona med en redogörelse av stort intresse från en sjukvårdskonferens i Schweiz rörande kända sjukvårdsproblem i internationell belysning.

E. H.